

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ.411.005.01.2017
R/17/004/LSZ

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie
ul. Jacka Odrowąża 1, 71-420 Szczecin
T +48 91 831 39 00, F +48 91 831 39 66
lsz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	Nadzór nad obrotem i stosowaniem produktów zawierających substancje anaboliczne, środki odurzające i psychotropowe w leczeniu zwierząt domowych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
Kontroler	Mirela Zając, gł. specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LSZ/71/2017 z dnia 28.04.2017 r.
Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta w Gorzowie Wielkopolskim ¹ , ul. Władysława Sikorskiego 3/4, 66-400 Gorzów Wielkopolski
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jacek Wójcicki, Prezydent Miasta Gorzowa Wielkopolskiego ² . (dowód: akta kontroli str. 1-2, 122-123)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W latach objętych kontrolą (2015 – 2017 I kwartał) organizacja pracy Schroniska dla bezdomnych zwierząt³ zapewniała prawidłowe jego funkcjonowanie.

Ewidencja losu⁴, w tym leczenia, przebywających w Schronisku psów⁵ była prowadzona rzetelnie. Umowy o opiekę weterynaryjną oraz akty organizacyjne Urzędu regulowały wyczerpująco sposób, zakres i warunki jej sprawowania. Dostęp w Schronisku do produktów leczniczych, w tym weterynaryjnych, był skutecznie ograniczony jedynie do osób uprawnionych do ich stosowania.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja pracy schroniska.

Opis stanu faktycznego

Obowiązek zapewnienia opieki nad bezdomnymi zwierzętami z terenu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego Urząd realizował m.in. poprzez prowadzenie Schroniska będącego jednostką organizacyjną Wydziału Gospodarki Komunalnej i Transportu Publicznego Urzędu⁶. Pracą Schroniska kierował Dyrektor Wydziału, który był odpowiedzialny za prawidłowe i zgodne z prawem funkcjonowanie Schroniska. W Wydziale utworzone zostało wieloosobowe stanowisko ds. schroniska dla bezdomnych zwierząt, w ramach którego koordynowano i prowadzono sprawy w zakresie administrowania i utrzymania Schroniska, w tym dotyczące zapewnienia w Schronisku opieki weterynaryjnej. W latach objętych kontrolą w Schronisku zatrudnionych było 6 pracowników, w tym jeden na stanowisku podinspektora, 5 - w charakterze robotników gospodarczych⁷.

¹ Zwany dalej Urzędem.

² Wybrany w wyborach samorządowych w dniu 16 listopada 2014 r., zwany dalej Prezydentem.

³ Położone w Gorzowie Wielkopolskim przy ul. Fabrycznej 97, zwane dalej Schroniskiem.

⁴ Na potrzeby niniejszej kontroli „los” zwierzęcia to wszystkie zdarzenia dotyczące zwierzęcia od momentu jego przyjęcia do opuszczenia Schroniska (np. przyjęcie, kwarantanna, zabiegi weterynaryjne, szczepienia, adopcja, zgon, eutanazja, ucieczka itp.)

⁵ W Schronisku przebywały tylko psy.

⁶ Zwany dalej Wydziałem.

⁷ Od 01.06.2016 r. w Schronisku zatrudnionych było 4 robotników gospodarczych.

W Schronisku obowiązywał Regulamin Porządkowy, w którym uregulowane zostały zasady przyjmowania zwierząt do Schroniska, ich przetrzymywania i wydawania, zapewnienia czystości i zabezpieczenia weterynaryjnego, ustalania cen i opłat za usługi świadczone w Schronisku, organizacji pracy Schroniska (godzin i dni przyjęć interesantów), personelu schroniska (podstawowych obowiązków pracowników Schroniska). Regulamin Porządkowy dopuszczał możliwość współpracy ze Schroniskiem wolontariuszy, zgodnie z zasadami określonymi w Regulaminie Wolontariatu (stanowił załącznik nr 3 do Regulaminu Porządkowego Schroniska).

Leki wykorzystywane w Schronisku zapewniała lecznica weterynaryjna, świadcząca usługi na rzecz Schroniska na podstawie zawartej z Urzędem umowy. Z tego też powodu, w aktach organizacyjnych Urzędu dotyczących pracy Schroniska nie wprowadzono regulacji odnoszących się do obrotu i stosowania w nim produktów leczniczych weterynaryjnych lub produktów leczniczych.

Zgodnie z Regulaminem Porządkowym Schroniska lekarz weterynarii zobowiązany był do prowadzenia dokumentacji medycznej według obowiązujących przepisów. Decydował on o zakwalifikowaniu zwierzęcia do zabiegu eutanazji, opracowywał instrukcje (wytyczne) dla pracowników Schroniska dotyczące pielęgnacji i żywienia zwierząt. Wraz z pracownikami Schroniska odpowiadał za przestrzeganie instrukcji odkażania i dezynfekcji w Schronisku wg zaleceń Powiatowego Lekarza Weterynarii.

Opiekę weterynaryjną w Schronisku, w latach objętych kontrolą, zapewniała lecznica weterynaryjna⁸, świadcząca usługi w oparciu o zawartą z Urzędem umowę.

Wybór (w trybie przetargu nieograniczonego) podmiotu sprawującego opiekę weterynaryjną w Schronisku i zawarcie umowy, następowało corocznie, a wybrany podmiot wskazywany był w Programie opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Miasta Gorzowa Wlkp. Zgodnie z umowami zapłata za usługi weterynaryjne miała w części charakter ryczałtowy, w części – zależała od liczby wykonanych w Schronisku przez lecznicę czynności i zabiegów weterynaryjnych. Za usługi weterynaryjne⁹ lecznica weterynaryjna wystawiała comiesięcznie faktury. Odbiór usług i ich wykonanie były protokolarnie potwierdzane, a faktury opisywane pod względem formalnym i merytorycznym, przez uprawnionych pracowników Urzędu. Urząd terminowo regulował zobowiązania z tytułu zawartych umów o opiekę weterynaryjną w Schronisku.

(dowód: akta kontroli str. 5, 10, 16, 17, 39 – 40, 81 - 98)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że organizacja pracy Schroniska zapewniała prawidłowe jego funkcjonowanie.

⁸ Prowadzona przez dwóch lekarzy weterynarii w formie spółki partnerskiej.

⁹ zabiegi weterynaryjne i czynności, w ramach których lekarz weterynarii używał we własnym zakresie niezbędne do ich wykonania, nabywane przez niego w ramach prowadzonej działalności, leki, preparaty itp.

2. Ewidencjonowanie zwierząt, dokumentacja leczenia zwierząt.

Opis stanu faktycznego

W Schroniku, według stanu na 1 stycznia 2015 r., 2016 r., 2017 (I kwartał) przebywało odpowiednio: 113 (przyjętych w trakcie roku 569), 92 (536), 86 (144) psów. Wskaźnik śmiertelności¹⁰ wynosił w ww. latach odpowiednio: 1,75, 0,63, 1,73.

Przychód zwierząt stanowiły: przyjęcia od osoby doprowadzającej¹¹, z interwencji, oraz jako zwrot zwierzęcia adoptowanego.

Każdy pies po przyjęciu miał nadawany numer identyfikacyjny ID.

Rozchód zwierząt stanowiły: adopcje zwierząt, zejścia zwierząt, ucieczki zwierząt, oraz odbiór przez właściciela.

(dowód: akta kontroli str. 43, 107, 118 - 119)

Dokumentację Schroniska stanowiły w szczególności:

1. Wykaz zwierząt wraz z kartami ewidencyjnymi i kartami leczenia poszczególnych psów.
Wykaz (ewidencja) zwierząt prowadzony był w formie elektronicznej i zawierał dane wymagane przez § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk dla zwierząt¹². W formie zakładki do ewidencji prowadzono dla każdego psa kartę ewidencyjną oraz kartę leczenia.
Wersja elektroniczna wykazu (ewidencji) zwierząt wraz z kartami ewidencyjnymi i kartami leczenia zwierząt, nie była zabezpieczona przed ewentualną utratą danych. W Schronisku brak było dysku przenośnego lub innego urządzenia, na którym można archiwizować dane ewidencyjne oraz chronić je przed ewentualną utratą. Dyrektor Wydziału Gospodarki Komunalnej i Transportu Publicznego Urzędu Miasta Gorzowa Wlkp. wyjaśniła, że w najbliższym czasie złożone zostanie do Wydziału Zarządzania Systemami Informatycznymi zapotrzebowanie na nośnik do gromadzenia/ archiwizacji danych programowych.
W Schronisku rzetelnie ewidencjonowano i dokumentowano los, w tym leczenie przyjętych zwierząt¹³.
2. Książka kontroli weterynaryjnej - prowadzona w formie zeszytowej; wpisy w tej książce urzędowego lekarza weterynarii nie zawierały zaleceń.
3. Umowy o wolontariat.
W latach 2015-2017 (I kwartał) Urząd podpisał porozumienia o świadczenie wolontariatu w Schronisku z 21 osobami. W latach 2009-2014 zawarych zostało 10 takich porozumień. Wszystkie zawierane były na czas nieokreślony.
4. Umowy adopcyjne wraz z zaświadczeniem o szczepieniu psa.

¹⁰ Rozumiany jako relacja liczby zwierząt poddanych eutanazji i padłych w trakcie roku do liczby zwierząt wg stanu na 1 stycznia danego roku i przyjętych w jego trakcie.

¹¹ Osoba ta składała oświadczenie, że jest właścicielem psa, a oddając zwierzę do schroniska zrzeka się wszelkich praw do niego i wyraża zgodę na dokonanie adopcji zwierzęcia przez nowego właściciela.

¹² Dz.U. Nr 158, poz. 1657, zwane dalej Rozporządzeniem w sprawie schronisk; dane ujawnione w ewidencji: opis zwierzęcia (gatunek, wiek, płeć, maść, oznakowanie), data przyjęcia do schroniska, imię, nazwisko i adres osoby przekazującej zwierzę do schroniska, dane dotyczące kwarantanny, dane dotyczące przeprowadzonych szczepień (np. wścieklizna) i zabiegów weterynaryjnych (np. kastracja), data opuszczenia schroniska, imię, nazwisko i adres osoby, której przekazano zwierzę, data śmierci z podaniem przyczyny (np. eutanazja z powodu niewydolności nerek).

¹³ Badanie przeprowadzono na podstawie dokumentacji losowo wybranych 30 zwierząt.

W roku 2015 do adopcji oddanych zostało 590 psów, w 2016 – 542, w 2017 (I kwartał) – 151.

Zwierzęta wydawane były ze Schroniska na podstawie umowy adopcyjnej wraz z zaświadczeniem o szczepieniu psa. W dokumentach tych zawarte były informacje wymagane przez § 6 ust. 3 w zw. z § 6 ust. 2 pkt 1, 3 i 4 Rozporządzenia w sprawie schronisk¹⁴.

(dowód: akta kontroli str. 45 – 46, 48 - 56, 106 - 120)

Oględziny¹⁵ pomieszczenia Schroniska, w którym przeprowadzane były zabiegi weterynaryjne i przechowywane leki¹⁶ oraz oględziny elektronicznej ewidencji zwierząt, w powiązaniu z dostępną w schronisku dokumentacją, wykazały, że:

- dostęp do pomieszczenia i leków miał jedynie lekarz weterynarii obsługujący Schronisko¹⁷,
- w pomieszczeniu znajdowały się leki o działaniu przeciwpalnym, antybiotycznym, wzmacniającym, na pchły, kleszcze, przeciwko wściekliznie, odrobaczające, odkażające,
- w pomieszczeniu nie było leków o działaniu hormonalnym lub anabolicznym,
- w pomieszczeniu nie było leków o działaniu psychotropowym lub odurzającym (według oświadczenia lekarza weterynarii, przywoził je ze sobą ze swojego gabinetu weterynaryjnego, w dniu w którym przeprowadzał zabieg w Schronisku),
- wpisanie w elektronicznej ewidencji zwierząt numeru ID zwierzęcia pozwalało na uzyskanie informacji o historii jego pobytu w Schronisku (w tym przyjęcia, leczenia, wydania, zejścia).

(dowód: akta kontroli str. 47, 52 - 53)

W odniesieniu do zabiegów eutanazji, premedykacji przed zabiegami m.in. kastracji i sterylizacji, leczenia hormonalnego i anabolicznego, w toku ww. oględzin w powiązaniu z przedstawioną dokumentacją, ustalono, co następuje:

1. Eutanazja.

W karcie ewidencyjnej zwierzęcia w pozycji: dane opuszczenia zwierzęcia, wpisywano jako przyczynę zejścia zwierzęcia: pies został uspijony (eutanazja) np. z powodu niewydolności nerek.

Dokumentacja schroniska (wykaz zwierząt, karty ewidencyjne i karty leczenia poszczególnych psów) nie zawierała danych o użytych do eutanazji lekach, ich nazwach, składzie, zastosowanej dawce.

Lekarz weterynarii oświadczył, że:

- wpisy dotyczące zużycia środków odurzających i psychotropowych wykorzystywanych do przeprowadzania eutanazji zwierząt, dokonywane są w tzw. Książce Kontroli Środków Odurzających i Substancji Psychotropowych¹⁸ prowadzonej przez lekarza weterynarii,
- przeprowadzenie eutanazji nie musi być udokumentowane wpisem do książki leczenia zwierząt prowadzonej przez lekarza weterynarii, gdyż eutanazja nie stanowi leczenia; dlatego tylko dwie eutanazje (na 8 przeprowadzonych w Schronisku w latach objętych kontrolą) wpisane zostały do książki leczenia zwierząt,

¹⁴ Tj. podawano opis zwierzęcia (gatunek, wiek, płeć, maść, oznakowanie), dane dotyczące kwarantanny, przeprowadzonych szczepień i zabiegów weterynaryjnych.

¹⁵ w dniach: 09.05.2017 r., 25.05.2017 r., 05.06.2017 r.

¹⁶ Zwane dalej pomieszczeniem.

¹⁷ Zwany dalej lekarzem weterynarii

¹⁸ Przychód (nabycie) i rozchód (zużycie) środków odurzających dokumentowane jest przez lekarza weterynarii w tej książce, zwana dalej Książką Kontroli.

- Książka Kontroli przedkładana jest przez lekarza weterynarii przed zbliżającym się końcem ważności zgody na stosowanie środków odurzających, do Wojewódzkiego Inspektora Farmaceutycznego, w celu uzyskania kolejnej zgody.

W latach 2015 – 2017 (I kwartał) wykonano łącznie 8 eutanazji¹⁹. Zwłoki zwierząt przechowywane były w urządzeniu chłodniczym (mrozącym) do czasu ich odbioru przez wyspecjalizowaną firmę (działającą na podstawie zawartej z Urzędem umowy). Schronisko posiadało tzw. dokumenty handlowe stosowane przy przewozie wyłącznie na terytorium RP produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi lub produktów pochodnych. Dokumenty te potwierdzały fakt odbioru zwłok psów ze Schroniska (ich ilość w sztukach oraz masę w kilogramach).

2. Premedykacja, w tym przed zabiegami np. sterylizacji i kastracji.

Informacja o rodzaju zabiegu (np. sterylizacja, kastracja, szczepienie, odpchlenie, odrobaczenie) znajdowała się w karcie leczenia danego psa. Wskazana była w niej data i rodzaj zabiegu.

Dokumentacja schroniska (wykaz zwierząt, karty ewidencyjne i karty leczenia poszczególnych psów) nie zawierała danych o użytych do premedykacji oraz do samego zabiegu lekach, ich nazwach, składzie, dawce użytego leku²⁰.

Dane takie znajdowały się w dokumentacji lekarza weterynarii (Książce Kontroli, książce leczenia zwierząt).

3. Leki hormonalne i anaboliczne.

W schronisku nie stosowano do leczenia psów leków (produktów leczniczych ani produktów leczniczych weterynaryjnych) o działaniu hormonalnym lub anabolicznym.

(dowód: akta kontroli str. 33, 35, 49, 52 – 53, 81 – 82, 99 – 105)

W latach 2015 – 2017 (I kwartał) Schronisk było 4-krotnie kontrolowane przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w Gorzowie Wlkp. Kontrole nie dotyczyły stosowania produktów leczniczych lub leczniczych weterynaryjnych. Zakres wszystkich kontroli obejmował spełnianie przez Schronisko wymagań weterynaryjnych (np. oddalenie od siedzib ludzkich, izolowanie chorych zwierząt, prowadzenie wykazu zwierząt, warunki przechowywania karmy) oraz warunków utrzymywania zwierząt (np. pomieszczenia chroniące przed zimnem, stały dostęp do wody). Po przeprowadzeniu ww. kontroli wydano 2 zalecenia (zapewnienie sprawnego urządzenia chłodniczego do przechowywania zwłok zwierząt oraz utwardzenie i wymiana podłogi w 22 boksach dla psów). Zalecenia zostały wykonane.

(dowód: akta kontroli str. 57 - 58)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

**Ocena
częstkowa**

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że ewidencja losu, w tym leczenia przebywających w Schronisku psów była prowadzona rzetelnie, a treść zawartych przez Urząd umów z lecznicą weterynaryjną zapewniała prawidłową opiekę weterynaryjną nad zwierzętami przebywającymi w Schronisku. Dostęp w Schronisku do produktów leczniczych, w tym weterynaryjnych, był skutecznie ograniczony jedynie do osób uprawnionych do ich stosowania.

¹⁹ w 2015 – 7 psów (ID: 3797, 78, 3819, 3044, 4498, 3661, 3673), 2016 – 0 psów, 2017 – 1 pies (ID 4507).

²⁰ W dokumentacji znajdowały się jedynie dane o nazwach leków zużytych do szczepień, które wymieniane były w zaświadczeniu o szczepieniu psa oraz dodatkowo, dobrowolnie wprowadzane przez pracownika Schroniska, do karty leczenia psa.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²¹ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Szczecin, dnia 25 lipca 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

Kontroler
Mirela Zając

Ryszard Pelczar

.....
podpis

.....
podpis

---

²¹ Dz.U. z 2017 r., poz. 523, zwana dalej ustawą o NIK.